

Ostaje napomena o potrebi ovakvih konferencija i doktorskih škola posvećenih povijesti okoliša i kod nas. Prije svega, radi popularizacije same povijesti okoliša i omogućavanje studenticama i studentima sudjelovanje i aktivno diskutiranje. No, jednako tako i radi promicanja interdisciplinarnosti i multidisciplinarnosti (na konferenciji su osim povjesničara, bili prisutni i arheolozi, geografi, etnolozi, lingvisti, teoretičari književnosti) kojoj sama povijest okoliša teži. Osim toga, pitanje odnosa vremena i okoliša veoma je zanimljivo i aktualno te se pokazuje nužnost problematiziranja o ovome i kod nas (jedan znakovit podatak koji naslućuje potrebu organiziranja skupova na temu povezanosti vremena i okoliša je nedostatak prihvatljivog hrvatskog prijevoda termina *temporality* i objašnjenje istoga).

Goran ĐURĐEVIĆ

SEDMA ESEH KONFERENCIJA »CIRCULATING NATURES: WATER – FOOD – ENERGY« U MÜNCHENU

Europska organizacija povjesničara okoliša (ESEH) svake dvije godine organizira svoju središnju konferenciju koja se ove godine održala u Münchenu u zajedničkoj suradnji sa Sveučilištem u Münchenu i Centrom Rachel Carson u Münchenu. Naziv konferencije je *Circulating natures: water – food – energy*. Na konferenciji je bilo 600 izlagača podijeljenih u više od stotinu panela i sekcija, a sveukupno je prisustvovalo 800-ak sudionika. Konferencija je trajala od 21. – 24. kolovoza 2013.

Prije konferencije organizirane su dvije radionice. Prva je posvećena Jane Carruthers, vodećoj južnoafričkoj ekohistoričarki, autorici značajne knjige o nacionalnom parku Kruger i aktualnoj predsjednici ICEHO-a (Međunarodni konzorcij ekohistorijskih organizacija) i nazvana je *Edges of Environmental History*. Izlaganja pojedinih izlagača koji su sudjelovali u radionici bit će objedinjena u istoimenoj knjizi koja je planirana za naredni Svjetski kongres ekohistorije koji će se održati u srpnju 2014. u Guimarãesu u Portugalu. Izlagači su bili sa svih kontinenata, a posebno su se istakli Harriet Ritvo s izlaganjem o divljini, Lise Sedrez s izlaganjem o gradskoj nepravdi te Christof Mauch s izlaganjem o eksploataciji i održivosti. Druga je radionica bila namijenjena istraživačima s ne-engleskog govornog područja i nazvana je *Writing and Publication Workshop*. Organizator ove radionice je dr.sc. Phia Steyn sa Sveučilišta u Stirlingu i Centar Rachel Carson u Münchenu, a predavači su bili: Dolly Jørgensen sa Sveučilišta u Umei, David Moon sa Sveučilišta u Yorku, Sarah Johnson iz izdavačke kuće White Horse Press (inače, izdavač časopisa *Environment and history*), Katie Ritson iz Centra Rachel Carson u Münchenu te Anne Boden s Visoke škole Imre Kertész u Jeni. Izlaganja su bila posvećena cijelom procesu od pisanja članka i izbora tehnika i metodologije preko upućivanja na suvremene gramatička i pravopisna rješenja u engleskom jeziku pa do uloge urednika i recenzenata u časopisu i izdavačkoj kući.

Sama je konferencija bila veoma dinamična s mnoštvom paralelnih sekcija, okruglih stolova, postera i velikim brojem poznatih izlagača (izdvojimo Johna Donalda Hughesa, Donalda Worstera, Johna McNeilla, Christofa Maucha, Verene Winiwarter itd.). Sudionici su bili sa svih kontinenata i raspon tema bio je od antičke i bizantske ekohistorije preko srednjeg i ranog novog vijeka pa do suvremene povijesti koja je brojnošću uvjerljivo dominirala. Geografski, izlaganja su pokrila teritorij od Australije, južne Afrike, Latinske Amerike i Kariba pa do Kanade, Japana, Arktika. Središnji događaj cijele konferencije bio je okrugli stol posvećen proučavanju klime tijekom povijesti na kojemu svoja izlaganja održali Christian Pfister sa Sveučilišta u Bernu, Michael McCormick sa Sveučilišta Harvard i vodeći europski povjesničar Emmanuel Le Roy Ladurie. To je bio i uvjerljivo najposjećeniji događaj s preko 500 posjetitelja. Pozvana predavačica bila je Marion Nestle, profesorica nutri-

cionizma i prehrane na Sveučilištu u New Yorku koja je održala predavanje pod nazivom *Politics in Action: The Environment of Food Choice*. Predavačica je dala oštru kritiku modernog društva u kontekstu brze i nezdrave hrane podcrtavajući različite reklame i medijske strategije kojima se potroše mami na korištenje brze hrane.

Od izlaganja vezanih za jugoistočnu Europu važno je istaći prezentaciju austrijske povjesničarske Elizabeth Johann koja se pozabavila Vojnom krajinom i okolišnom problematikom. Nažalost, izlaganje nije ispunilo očekivanja za bolje poznavatelje hrvatske povijesti i samo izlaganje nije bilo na većoj razini od stručnog. Autorica se bavila zadrugama, Vlasima i krajišnicima, no može se uočiti kako nije vidljiv poseban doprinos. Izostala je detaljnija analiza okoliša i utjecaja okoliša na stanovništvo (kao i obratno), a čini se da autorica nije upoznata sa suvremenom hrvatskom literaturom. U komentaru na izlaganje profesor Richard Hoffman je uočio povezanost krajiške granice u sklopu tursko – austrijskih ratova s španjolskom granicom u vremenu muslimansko – španjolskih sukoba. Hoffman je prikazao položaj stanovnika i način života kao veoma sličan između ta dva područja. Puno bolje izlaganje održao je mađarski ekohistoričar Lajos Racz koji se dotakao osmanskih ratova i malog ledenog doba. Racz je pokazao povezanost utvrda i njihove izgradnje i razvoja u sklopu malog ledenog doba. Način izgradnje utvrde, iskorištavanje materijala kao i drugi okolišni čimbenici u bitnome su utjecali na razvoj tursko – mađarskih ratova. Takva su istraživanja dobar pokazatelj smjera u kojemu bi i hrvatska historiografija trebala krenuti.

U sklopu konferencije održana je izborna skupština Europske organizacije povjesničara okoliša (ESEH) na kojoj je izabrano novo vodstvo tako je za razdoblje 2013. – 2015. za predsjednicu izabrana Dolly Jørgensen sa Sveučilišta u Umei (Švedska), a za potpredsjednike Julia Lajus s Europskog sveučilišta u St. Petersburgu i Bo Poulsen sa Sveučilišta u Aalborgu, dok je tajnik postao Wilko Graf von Hardenberg iz Centra Rachel Carson u Münchenu. Odlučeno je da će se sljedeća konferencija 2015. održati u Versaillesu u Francuskoj.

Organizatori su se stvarno potrudili te organizirali mnoštvo različitih besplatnih aktivnosti i posjeta za sudionike konferencije poput posjeta Deutsches Museumu, razgledavanja grada, mogućnosti vožnje biciklom, kušanja tradicionalne kuhinje, promatranja ptica itd. Posebno se ističe ideja aukcije knjiga čiji je prihod išao ESEH-u, a takvom je aukcijom omogućeno istraživačima iz manje bogatih zemalja da dođu do vrijednih knjiga za povoljnu cijenu.

S obzirom na raznolikost tema i brojnost izlagača, može se primijetiti konstantan rast zanimanja za okolišne probleme. Od potencijalnih područja iz naslova (voda, hrana i energija), najviše je pažnje posvećeno vodi, a najmanje energiji. Razlog može ležati u mogućnostima istraživanja budući da su povijesna vrela siromašna pitanjima energija, dok se različiti aspekti voda češće spominju.

Goran ĐURĐEVIĆ

SA ZNAJSTVENOG SKUPA “RIJEKA SAVA U POVIJESTI” (SLAVONSKI BROD, 18. – 19. X. 2013.)

U organizaciji Hrvatskog instituta za povijest – Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, u suradnji s Gradskom knjižnicom u Slavonskom Brodu, te uz potporu nadležnog Ministarstva, u Slavonskom je Brodu 18. i 19. listopada održan znanstveni skup “Rijeka Sava u povijesti”.

U 26 izlaganja, raspoređenih kroz pet sesija, kojima je sagledana tema rijeke Save u dugom trajanju, od antike do XX. stoljeća, predstavljeni su rezultati, ali i pitanja proizašla iz rada tridesetero znanstvenika humanističkog usmjerenja (povjesničari, arheolozi, filolozi, muzeolozi) iz institucija

Ekonomska i ekohistorija
Economic- and Ecohistory

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Journal for Economic History and Environmental History

Volumen IX. / Broj 9
Zagreb - Samobor 2013.
ISSN 1845-5867
UDK 33 + 9 + 504.3

Nakladnici / Publishers:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic History and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR - 10000 Zagreb
tel.: +385/1/61-20-148, fax: +385/1/61-56-879
sites.google.com/site/ekoekohist/

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Sunakladnici / Co-publishers:

Međunarodni istraživački projekti: »Triplex Confinium - Hrvatska višegraničja u euromediterranskom kontekstu« (voditelj prof. dr. sc. Drago Roksandić) i Triplex Confinium - »Hrvatska riječna višegraničja« (voditeljica: prof. dr. Nataša Štefanec) Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Glavni i odgovorni urednik / Editor-in-chief:

Hrvoje Petrić

Uredništvo / Editorial Staff:

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Moačanin, Hrvoje Petrić, Drago Roksandić, Mirela Slukan Altić, Ivica Šute

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board:

Drago Roksandić - predsjednik (*Zagreb*), Daniel Barić (*Le Havre-Pariz, Francuska*), Slaven Bertoša (*Pula*), Zrinka Blažević (*Zagreb*), Tatjana Buklijaš (*Cambridge, UK*), Goran Đurđević (*Zadar*), Josip Faričić (*Zadar*), Borna Fürst Bjeliš (*Zagreb*), Boris Golec (*Ljubljana, Slovenija*), Hrvoje Gračanin (*Zagreb*), Paul Hirt (*Tempe, SAD*), Andrej Hozjan (*Maribor, Slovenija*), Halil İnalçik (*Ankara, Turska*), Egidio Ivetic (*Padova, Italija*), Silvije Jerčinović (*Križevci*), Karl Kaser (*Graz, Austrija*), Isao Koshimura (*Tokio, Japan*), Marino Manin (*Zagreb*), Christof Mauch (*München, Njemačka*), Kristina Milković (*Zagreb*), Ivan Mirnik (*Zagreb*), Mirjana Morosini Dominick (*Washington D.C., SAD*), Géza Pálffy (*Budimpešta, Mađarska*), Daniel Patafta (*Zagreb*), Hrvoje Petrić (*Zagreb*), Lajos Rácz (*Szeged, Mađarska*), Gordan Ravančić (*Zagreb*), Marko Šarić (*Zagreb*), Mladen Tomorad (*Zagreb*), Jaroslav Vencalek (*Ostrava, Češka*), Milan Vrbanus (*Slavonski Brod, Zagreb*), Frank Zelko (*Burlington, VT, SAD*), Zlata Živaković Kerže (*Osijek*), Ivana Žebec Šilj (*Zagreb*)

Prijelom / Layout:

Saša Bogadi

Za nakladnike / Journal directors:

Petra Somek, Hrvoje Petrić

ISSN 1849-0190 (Online)

ISSN 1845-5867 (Tisak)

Tisak / Print by:

Bogadigrafika, Koprivnica 2013.

Adresa uredništva / Mailing adress:

Hrvoje Petrić (urednik)
Odsjek za povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: h.petric@ffzg.hr
ili Vinka Vošickog 5, HR-48000 Koprivnica

Tiskano uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH i Koprivničko-križevačke županije

Na naslovnici / Cover:

Mlin na rijeci Muri kod Kotoribe (zbirka D. Feletara)